

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput X. Idem a Toletano Archiepisc.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

rat, visitabat. Unde in presenti textu prohibet Alexander, ne Episcopus pro consecratione Ecclesiarum aliquid exigat, nisi procuracionem, quae stipendii, & sustentationis ratione penditur: de

juribus autem, quae consequitur Episcopus in Ecclesia consecrata crudite agit Lemaistre lib. 2. de juribus Episc. cap. 4.

CAPUT X.

Idem a Toletano Archiepisc.

DE hoc autem, quod Rex, & Principes sui à^b Bernardo Exon. Episcopo pecuniam recepisse dicuntur, ut ejus electioni præstarent assensum; & quod idem Episcopus Archidiacono Exonen. beneficium certi redditus, & cuidam Clerico ante electionem suam Prioratum dicitur promississe, ut uterque illorum, Archidiaconus videlicet, & Clericus ei^e consentirent: hoc tuæ prudentiæ duximus respondendum, quod si manifestum est, eundem^d Archidiaconum, & Clericum ob causam illam, tam iniquam, & detestabilem promissam rem recepisse; & si exinde confessi fuerint in jure, vel legitime convinci poterunt, ab altaris ministerio perpetuo sunt^e deponendi. Si vero id^f manifestum est, nec tamen convicti, vel confessi fuerint; & tamen publicam laborant infamiam, e canonica purgatio debet indici, in qua si defecerint, tanquam auctores tanti sceleris sunt^g puniendi. Regem autem, & Principes suos sollicitè monere debes, & diligenter inducere, ut si qua receperint à præfato Episcopo, ut ejus electioni præstarent^h assensum, ⁱ Ecclesiam sine diminutione restituant, cum ea sine gravi suæ salutis^k periculo retinere non possint.

NOTÆ.

^a **T**oletano.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titulo. cap. 10. id est D. Cerebruno, qui natione Gallus, patriam Bituricensis. Archidiaconus Toleranus, Magister Regis Ildefonsi VII. Episcopus creatus fuit Seguntinus, à qua Ecclesia in Toleranam translatus fuit. Huic & Gundisalvo Episcopo Segobienfi, & D. Ioscelino Episcopo Seguntino delegavit Alexander III. cognitionem præsentis simoniæ commissæ ab Episcopo Oxomensi, ut referunt Colmenares in histor. Segobienf. cap. 17. §. 13. his verbis: *Anno de mil ciento y sesenta y seis o acafo el siguiente: el Papa Alexandro III. escriuio la epistola decretal, que oyes onze en el titulo de simonia, de las Decretales, al Arcobispo de Toledo D. Cerebruno, y à nuestro Obispo D. Gonzalo, y al Obispo de Siguenza, nombrado D. Ioscelmo, ò (como algunos queren, D. Ioscelino) para que los tres Prelados ientado à Osma averiguassen si Bernardo su Obispo ania ocupado aquella Prelacia con medios simoniacos, como se havia denunciado, prometiendole dignidades, y prebendas à los que votassen por el, y dineros à los tutores de el Rey, por que ania sucedido en tiempo de sus tutorias, para que consintiesse en la eleccion, obedecieron los Prelados, y averiguando el echo conforme à la fama, le depusieron. Egidius Gonzalez in theatro Ecclesie Seguntinae in vita D. Cerebruni: & in theatro Ecclesie Segob. in vita D. Gundisalvi, ibi: *A este Pralado, y al Arcobispo de Toledo D. Cerebruno, y à Ioscelino Obispo de Siguenza, el Santissimo Pontifice Alexandro III. les cometio como à juozes Apostolicos, que auriguassen la causa de Bernardo Obispo de Osma, que se le imputava ania comprado el Obispado con fto de la simonia, y fue privado de la dignidad, que injustamente tenia. y esta sentencia se pronuncio el anno de 1176.* Hujus delegationis literas non habemus, sed facile ex hoc colligitur, quod cum constaret de simonia, Episcopus depositus fuit à dignitate, & ad antiquam Prioris ipsius Ecclesie restitutus: cujus depositionis sententia referebatur in prima parte hujus epistolæ*

quam compilatores omiserunt, ut patet ex illis, prioribus verbis hujus textus, de hoc vero; quæ satis innunt, in presenti deesse priorè partem epistolæ, in qua de prima parte hujus simoniæ agebatur; siquidem statim descendit Alexander ad Regem, Principes, Priorem, & Clericum, qui in hac simoniaca electione interfuerunt: & ita constat, quod licet cognitio hujus causæ commissæ fuisset illis tribus iudicibus; tamen executio sententiæ ab Alexandro lata mandata fuit tantum Archiepiscopo Toletano.

^b Bernardo Exon.] Certonenfi legitur post Concil. Later. part. 2. cap. 13. Sed ut rectè notavit Anton. Augustinus in presenti, legendum est Oxomensi. Oxoma, se Vxuma, est perantiqua Hispaniæ Urbs in antiquis Celtiberiæ partibus, in Arabiacis sita, vulgò Osma dicta; cujus meminerunt Plinius lib. 3. histor. cap. 3. Ptolomeus lib. 2. cap. 6. Gerardus Mercator in fabrica mundi. Ex quibus, & aliis ejus originem, ac clades retulerunt Hieronymus Zorita in notis ad iuenerarium Antonini fol. 595. D. Garf. Loayla in notis ad Concil. apud Lucum, fol. 157. num. septimo, Tamayus à Salazar in Martyrol. Hispan. die VI. Februarii, XI. Aprilis, & XX. Decembris, Ambros. Morales in antiquit. Hispan. cap. 13. fol. 12. colum. 2. Ab exordio nascentis Ecclesie Cathedra Episcopali decorata fuit, cujus Præsules usque ad excidium Hispanicum honorificè perseverarunt in gloriâ doctrinæ & sanctitatis: post Sarracenorum stragem ipsam Pelagus Rex anno 718 recuperavit; inde Alfonsus Catholicus anno 757. Ecclesiam restituit Cathedrali; sed deinde occupata ab Almanzore Rege, jacuit donec Ordonius I. illam reedificavit anno 871. & variis incursionibus dirutam ac desertam, tandem restituit Albarmudez, ut legitur in chron. Cidis, cap. 247 seu Gundisalvus Tellez, ut refert Salazar à Mendoza in origin. dignit. Hispan. cap. 14. & Sedem Episcopalem restituit Bernardo Archiepiscopo Tolet. qui ei præfecit sanctum Petrum, patriam Bituricensis: unde dum in chron. Cidis, cap. 128. legitur

E de

*E de Burgos trajo à san Pedro, que fue primero Arce-
cediano de Toledo, è despues Obispo de Osma; le-
gendum est, de Burdeos. In hac perantiqua Eccle-
sia contigit casus in præsentem ab Alexandro III. de-
cisus; contigit enim per annum 1174. ut quidam
Prior ipsius Ecclesiæ dictus Bernardus Tellez,
ambiens Sedem Episcopalem ipsius Ecclesiæ,
Prioratum suum cuidam Clerico, beneficium verò
Archidiacono promiserit, ut pro ipso suffragium
præstaret; & quinque millia marapetinorum
aureorum tutoribus Regis Alfonso dedit, ut assen-
sum electioni præstaret: & ita electus ac confir-
matus à Rege & Principibus fuit, per biennium
que Cathedram Episcopalem occupavit. Sed ùm
tantum facinus ad aures Alexandri III. pervenif-
set, inquisitionem ipsius criminis commisit præ-
dictis tribus Prælati, & juxta acta ipsius processus
Alex. III. in præsentem epistola iussit ipsum Episcopum
deponi, & similiter prædictos Priorem, &
Clericum ab altaris ministerio perpetuò depo-
ni, si confessi fuissent in iudicio, aut convicti, aut
purgatione Canonica illis indicta, in ea defecif-
sent. Depositus fuit Bernardus ab Episcopatu, &
ex misericordia ad Prioratum restitutus, ne in op-
probrium Episcopalis dignitatis, quam per biennium
obtinuerat, mendicare cogereetur. Ille tamen
nec depositus ambitus fomitem deposuit, nec pen-
itentiam de tanto crimine egit; & ita post aliquot
annos decessit, sepultusque fuit in eodem loco,
in quo sanctus Petrus, & ceteri Episcopi requies-
cebant; sed ejus miserabilem exitum satis ostendit
perantiqua pictura, quæ hodie in ipsa Ecclesia
cernitur, & ex libro M.S. ipsius Ecclesiæ retulit D.
Manuel de Villafuso in nova interpretatione hujus
textus.*

c Et consentirent.] Quia his temporibus ad
Capitulum Ecclesiæ spectabat electio proprii Episcopi,
juxta tradita in cap. 2. de elect. beneficium
Archidiacono promissit, quia id compatibile erat
cum dignitate; & similiter Clerico, hoc est Canonicò
ipsius Ecclesiæ Prioratus dignitatem compati-
bilem cum ipsa præbenda promissit.

d Eundem Archidiaconum.] Sed si Episcopus
fuit particeps sceleris, immò auctor simoniæ, quo-
modo etiam Alexander III. non jubet ipsum depo-
ni; nam si idem fuit horum trium crimen, par
omnium debuit esse pœna, *l. si quemquam, C. de
Episcop. & Cleric. ibi: Ut quos par facinus coinquinat,
& equat, utrosque similis pœna comitetur.*
Et verè, ac cum effectu ipsum Bernardum deposti-
tum fuisse ab Archiepiscopo Toletano, constat ex
quodam codice M.S. anonymi auctoris de vitis
Episcoporum ipsius Ecclesiæ, ubi dum agitur de
hoc misero Bernardo, ita legitur: *Yansi lo hizo el
de Toledo, que procediendo juridicamente le privò
de la silla Episcopal Tradunt Colmenares, & Egidi-
us Gonzalez ubi supra.* Et licet in alio Codice
M.S. ipsius Ecclesiæ, in quo ejus Episcopi recen-
sentur, ita habeatur: *Post hunc fuit Bernardus Prior
Oxomensis. tempore Regis Aldefonsi, & consecratus
à Domino Celebruno Archiepiscopo Toletano, Joelmo
Seguntino, Gonsalvo Segobienfi: iste fuit simonia-
tus, & ideo fuit depositus per Alexandrum Papam,
& factus fuit Prior Oxomensis.* Hæc contraria non
sunt; nam cum post causæ cognitionem Alexan-
der III. commisisset Archiepiscopo Toletano
ipsam depositionem, benè consonant, Archiepiscopum
cum deposuisse virtute delegationis, & si-
mul Alexandrum III. deposuisse depositionem
delegando; quia delegans, & delegatus pro una

persona habentur, *l. i. ff. quis, & à quo appelletur.* Ut
hanc difficultatem dissolvat Villafuso in nova in-
terpretatione hujus textus, existimat verba supra
relata non esse conjunctim legenda, sed comma
adjecto post verbum eundem, ita: *Eundem Archi-
diaconum, & Clericum:* ut sensus sit, quod si mani-
festum esset, eundem Episcopum, Archidiaconum,
& Clericum simoniam commisisse, ipse omnes ab
altaris ministerio deponeret, ut ita illa verba, *sunt
perpetuò deponendi,* referantur ad Episcopum, Archi-
diaconum, & Clericum. Sed hæc subtilis inter-
pretatio sustineri nequit. Primò quia repugnat il-
lis verbis, quæ sequuntur: *Ob causam illam, tam
iniquam, & detestabilem promissam rem accepisse.*
Ex quibus expressè constat, Pontificem tantum a-
gere de Archidiacono, & Clerico beneficia promissa
recipientibus, quæ non conveniunt Episcopo,
quia ea promissit. Secundò quia Alexander III. ex ac-
tis confectis ab Archiepiscopo Toletano, & Præ-
latis Seguntino, & Segobienfi, quibus hujus causæ
cognitio commissa erat, sententiam depositionis
contra Episcopum protulit, cujus executionem
tantum Archiepiscopo Toletano in præsentem man-
davit. Undè cum ex actis confectis contra Episcopum
pronunciasset, non poterat dicere, ut si
manifestum esset, eundem beneficia promississe,
quia id confessus esset, aut legitime convictus;
cum jam ex ipso processu appareret Episcopum
convictum esse de simonia: sed quia ex ipso etiam
processu constabat eum Archidiacono beneficium,
& Clerico Prioratum promississe, non tamen appa-
rebat recepisse; ideo jubet Pontifex quoad eos
conditionaliter, quod si confessi, aut convicti fue-
rint, ab altaris ministerio deponantur. Deinde nam
Episcopus, etsi fuit depositus ab Episcopatu, non
tamen ab altaris ministerio, immò in ipso Prioratu
permanfit: igitur verba illa, *ab altaris ministerio
sunt perpetuò deponendi,* referri non possum ad Episcopum.
Quare hac omnia interpretatione ve-
rius credo, in præsentem epistola etiam depositionem
Episcopi fuisse commissam; sed cum ejus prima
parte careamus, ut supra notavi, in ea parte com-
mittebatur Episcopi depositio, siquidem postea
descendit Alexander ad socios ejusdem criminis,
videlicet Archidiaconum, & Clericum.

e Deponendi.] Sed cum collatio Sacramento-
rum, & beneficiorum cum simoniaca labe facta
ipso jure nulla sit, cap. *Matthæus, cap. sicut, hoc titul.
cap. ea que t. q. 2. extravagante detestabile hoc
titul. ad quid necessaria est depositio; cum ad hoc,
quod quis deponatur, debeat habere aliquem dig-
nitatis gradum, l. aut damnum, ff. de penis, junctis
traditis à Quintino cap. novimus, q. 7. de V. S. Far-
nac. in praxi crimin. p. 1. q. 19. n. 49.* A quo enim di-
gnitatis gradu deponendi erant, qui nullum fue-
rant adepti, *l. s. vers. & post. defectum, ff. de injusto
ruptio, juncto Duareno lib. 8. de sacris Ecclesiis, cap. 6.*
Agnovit difficultatem villafuso in præsentem, n. 12 &
docet, tam Episcopi electionem, quam collatio-
nem beneficiorum factam Archidiacono, & Cleri-
co nullam fuisse, arque ita depositionem hanc tan-
tum continere sententiam declaratoriam, quæ de-
claratur, ipso jure nullam fuisse dictam collatio-
nem, ut in *l. sicut 8. §. sed si quaratur, ff. si servus
vindictur, l. adeo 7. vers. Cum enim, ff. de acquir. rer.
dom. quia novum non est, ut quod nullum fuit, rescindi
dicatur, l. quod vulgo 19. ff. de honor. possess. contra
tab. l. 5. ff. qui, & à quibus; saltem quoad
ipsum factum, argumento legis inter cetera, ff. de li-
ber. & posth. Sed licet hæc juris principia vera sint,
tamen*

tamen prædicta solutio minime necessaria est; nam in præfenti non agitur de depositione ab ipsis beneficiis, sed de depositione Archidiaconi, & clerici ab officio, ibi: *Ab altaris ministerio*. Quam depositionem ab officio simoniaci incurunt, cap. ergo 10. i. *quest. 1. cap. 2. cap. sic. hoc tit. l. cap. 2. de confessis*. Unde jubet Alexander III. ut si constaret Archidiaconum, & clericum beneficia sibi promissa recepisse, ab altaris ministerio perpetuo Archiepiscopus eos deponat, id est officio in perpetuum priver.

6. f. *Manifestum est.*) *Manifestum non est*, alibi legi notavit Ant. Augustin. ad hunc textum in præfenti: sed eâ litterâ negativâ admittâ, nullus esset sensus sequentium verborum, ibi: *Nec tamen inde convicti, vel confessi fuerint*; cum dictio *tamen*, semper casum discernat, l. si tamen, ff. de rest. tutel. Illustrant Barb. de dict. cap. 347. Retentâ ergo hac lectione affirmativâ, difficile est quomodo in casu manifesti criminis non imponitur pœna ordinaria, sed tantum purgatio canonica inducitur. Verum hanc difficultatem exposui in cap. *evidentia, de accusat.*

7. g. *Sunt puniendi.*) Pœna ordinaria, exponit Morla in *emporio*, tit. 12. q. 1. n. 13. & discrimen constituit inter casum, in quo proceditur per accusationem, & quia crimen non legitime probatum fuit, purgatio canonica indicitur; & inter casum, in quo proceditur per inquisitionem, & similiter purgatio injungitur. Primo casu affirmat, deficienti in purgatione pœnam ordinariam esse intelligendam: secundo verò casu extraordinariâ tantum pœnâ locum esse: juxta primum casum accipit præfentem textum, juxta secundum verò textus in c. *insinuatam, hoc tit. l. e. inter, de purgat. canonic.* Sed cum in præfenti specie non procederet per accusationem contra Priorem & clericum, sed potius per inquisitionem, siquidem incidenter apparuit eorum simonia, cum de simonia ab Episcopo commissâ principaliter ageretur, admitti non potest sententia Morlæ, nec juxta ejus sententiam pœna ordinaria in præfenti casu non poterat imponi. Ex alio tamen capite pœna ordinaria hoc casu locum habet, quia crimen simoniæ, quomodocumque apparuerit, sive per accusationem, sive per inquisitionem, pœna ordinaria imponitur, ut probavi in c. *inquisitionis, hoc tit. l.*

8. h. *Præstarent assensum.*) Sed cum tempore Alexandri III. Reges Hispaniæ electioni Episcoporum factæ à Capitulis Ecclesiarum præstarent assensum, usque ad tempora Bonifacii VIII. quo Reges ipsi cœperunt præstare Episcopos in Ecclesiis sui Regni, ut referunt, & probant Bobadilla lib. 2. *Politica*, n. 216. Barbosa de *potest. Episc.* 3. p. c. 3. n. 27. quomodo poterunt Principes in præfenti casu pecuniam accipere, ut ipsi etiam consensum præstarent electioni Episcopi Oxomensis? Agnovit difficultatem Vilafiso in *præfenti*. Et primò in ea fuit sententia, ut existimaret, legendum esse, *præstarent*, ut in verustissimis libris legi notavit Ant. Augustin. in *præfenti*. Sed præterquam quod tam in principio hujus textus, quàm in verbis relatis tam in prima, quàm in hac sexta collectione legitur *præstarent*, mendum hoc repugnat menti Pontificis; siquidem Alexander affirmat, Principes pecuniam recepisse, eamque ipsos retinere non posse; unde semper in plurali loquitur Pontifex. Quare ad singularem sine vitio contrahi non potest: quare remelius perpensa, ipse Vilafiso existimat, huic electioni Bernardi consensum præstitisse Principes, D. D. Gonzalez in *Decretal. Tom. V.*

quia olim omnibus privilegiis, & donationibus à Rege factis subscribebant Principes, hoc est Magnates, hodie dicimus *Grandes*, olim *ricos homes*, ut constat ex antiquis privilegiorum & donationum chartis relatis à Yepes ad *calcem chronici D. Benedicti*: quem antiquum Hispaniæ morem referunt Zurita in *annalibus Aragoniæ*, lib. 2. cap. 3. Garibay lib. 10. *histor. c. 4.* Argote Molina de *nobilitate lib. 1. c. 62.* Colmenares in *histor. Segobiensi lib. 1. c. 17. §. 9. in fine*, Moreno de *Bargas de Hispan. nobilit. discurs. 13.* Guardiola in *Hispan. nobilit. c. 4. fol. mihi 112.* Salazar à Mendoza de *orig. dignitat. lib. 1. c. 9. in fine, & lib. 2. cap. 11.* Sed hæc interpretatio admitti non potest, primò quia nullibi legitur, Magnates Hispaniæ subscripsisse confirmationibus Regis Episcoporum. Secundò, quia non solum Magnates, verum & Prælati Ecclesiastici subscribebant privilegiis illis, & donationibus, ut ex ipsis passim constat. Sed credi non potest, Bernardum omnibus Principibus, & Prælatibus Hispaniæ pecuniam dedisse, ut subscriberent, & consensum præstarent ipsi electioni: ergo prædicta solutio sustineri nequit. Quare eâ omittâ vera interpretatio hujus textus petenda est ex historia Regis Alfonsi IX. cujus tempore præfens casus contigit. Ildefonsus enim mortuo patre suo Sancio quatuor tantum annos habebat, unde pater illi testamento tutorem designavit D. Gutierrem Fernandez à Castro, justique, ut Principes, & Magnates Hispaniæ, castra, & oppida in sua ditione haberent, usquequid ad quindecim annos pervenisset; quâ ætate omnia illi restituerent: sed cum Castellæ Proceres, præcipuè D. Petrus, & D. Nunius de Lara, iniquum putarent, unius tantum hominis, D. Gutierrez videlicet, arbitrio omnia Regni negotia disponi, ac gubernari, ideo fratres D. Petrus, D. Nunius, & Manrique à Lara turelam, ac educationem Ildefonsi susceperunt, ut referunt Mariana lib. 11. *histor. cap. 3.* unde ipsis dedit Bernardus quinque millia marapetitorum aureorum, ut referunt Colmenares supra relatus, & Anonymus, qui vitam ipsius Bernardi scripsit, cujus liber MS. servatur in archivis Ecclesiæ Oxomensis: & ipse Rex Ildefonsus suo testamento quod condidit in villa vulgò dicta Fuentiduenna, die 8. mensis Decembris, era 1242, refert D. Nunum, & D. Petrum tutores suos recepisse quinque millia marapetitorum pro electione Episcopi Oxomensis, & jubet ut restituantur. Tradit Mariana lib. 11. *histor. Hispan. c. 10.* unde aperte constat, Principes D. Nunum, & D. Petrum, non ut Regni Magnates, sed ut tutores Regis consensum præstitisse electioni Oxomensis Episcopi, præfensit Lambertinus de *jure patron. part. 3. lib. 2. q. 6.* Nec obstat si dicas, præfentem casum contigisse anno 1174. ut refert Garibay lib. 12. *histor. eod. ann.* in quo Alfonsus jam pubes erat. Nam respondeo, quod licet Alfonsus anno 15. suæ ætatis juxta dispositionem Sancii Patris sui, regni curam regimenque habuisset, tamen adhuc tutorum suorum consilio, & auctoritate omnia disponebat: unde ipsi poterunt accipere eam quantitatem, ut electioni Bernardi simul cum Rege assensum præstarent, nisi dicamus etiam eo tempore turelam Regis non finiri pubertate, ut postea cautum fuit in l. 3. tit. 15. *partit. 2.* quam latè illustrat D. Joseph. Vela *dissert. 3. Hispal.*

9. i. *Ecclesia*) Sed cur Ecclesiæ restituitur pretium simoniacè acceptum? Pater Layman lib. 4. *moral. tract. 10. c. ult. §. 9. n. 84.* Gibalinus de *simonia, q. 22. in fine*, existimantur, in præfenti Bernardum dedisse

dedisse Regi, & Principibus bona ipsius Ecclesie Oxoniensis, & ita illi restituenda esse sine ulla diminutione, quia ab ea profecta erant. Sed hæc solutio convincitur ex eo, quia nulla Ecclesie bona dedit Bernardus, sed tantum ex patrimonio suo quinque millia marapetorum aureorum (de quorum valore videndi sunt Covarr. *de veterum numismat. collat. cap. 5.* Carranza *de monet. p. 1. c. 3.*) Villaluso in præsentis textu, ad finem ait, Bernardum quantitatem hanc dedisse ex fructibus perceptis ex Prioratu ipsius Ecclesie, quam ipse obtinebat; unde cum malè eos expendisset, ad restitutionem tenebatur, juxta opinionem eorum, qui docuerunt, beneficiarium fructus sui beneficii malè confumentem teneri ad restitutionem, quam retuli in *c. cum in officiis. de restam.* Sed hæc solutio peccat in pluribus. Primò quia non agitur in præsentis de restitutione faciendâ ab ipso Priore fructus dissipante, sed à Principibus illud recipientibus ex causâ simoniæ. Secundo quia ea sententia ut beneficiarii malè absumentes fructus sui beneficii, teneantur ad restitutionem, vera non est, ut probavi in *d. c. cum in officiis*: & eâ adhuc amissâ restitutio non erat faciendâ Ecclesie, sed pauperibus, qui fraudati fuerant in his fructibus malè consumptis, cum in eos erogandi essent. Unde his ommissis sententiis dicendum est, quod ille, qui pretium accepit pro spirituali, atque ita simoniam commisit, teneatur pretium restituere illi, cui iudex, qui de crimine cognovit, iusserit. Unde aliquando restituitur Ecclesie, aliquando pauperibus, *c. audivimus, hoc titul. extravag. Gregorii XIII. de simonia*: docuerunt Sotus *lib. 9. de just. q. 8. art. 1.* Victoria in *relect. de simon. 2. p. n. 6.* Navarra *de restit. lib. 4. cap. 2. n. 147.* Aragon. *2. 2. quæst. 100. art. 6.* Binsfeldius in *cap. 46. hoc titul. q. 1.* Gibalinus *de simonia, q. 2. n. 9.* Alexander autem in præsentis iussit, pecuniam à Principibus acceptam ipsi Ecclesie Oxoniensi, cui quodammodo injuria illata fuerat, restitui, ut etiam Justinianus constituit in *Novel. 6.*

IO. k *Sine salutis periculo.*) Anceps quæstio est,

an accipiens pretium simoniacè, teneatur illud restituere in foro conscientie, etiam ante iudicis sententiam? Et affirmativam partem cum D. Thoma *2. 2. q. 32. art. 7.* tenuerunt ex Juristis Covarr. in *regul. peccatum, p. 2. §. 2. n. 6.* Navarr. *ad bunc tit. consil. 15.* Didacus Perez in *l. 3. gloss. 3. sit. 1. lib. 1. Ordin.* Petrus Gregor. *lib. 33. synag. c. 13. num. 38.* Azor. *3. p. instit. moral. lib. 12. q. 11.* Lessius *de just. lib. 2. c. 35. dub. 31.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de simon. c. 60.* Scortia in *select. Pontif. constit. epist. 32. theorem. 86.* pluribus relatis Balleus in *floribus, verbo Simonia 7.* Vincentius Candidus *tom. 1. disquisit. moral. disquisit. 18. art. 43. §. 3.* G. balinus *de simon. qu. 22. num. 8.* Contrariam verò sententiam teneatur Sotus *lib. 9. de justit. q. 8. ar. 7.* Gutierrez *lib. 2. canonic. c. 23. n. 19.* Molina *de justit. tr. 2. disp. 29.* Diana *p. 4. tr. 4. resol. 167.* Thom. Sanchez *lib. 2. summa, cap. 33. dub. 1.* Villaluso in *præsentis, n. 43.* Sed placet prior sententia, videlicet ante nullam iudicis sententiam teneri simoniacum pretium restituere; nam cum Ecclesia hujusmodi conventionem, & pretii acceptionem omnino irritat, sequitur necessariò, ex lege naturali non posse retineri pretium illud; siquidem per invalidam pactionem, & jure resistente ejus dominium transferri non potuit, *ex l. si non fortem, in princip. ff. de condit. indeb. l. cum lex 47. ff. de fide juss. l. contra 28. ff. de pactis.* Illustrant Vela *differt. 6. n. 43.* Alfin, in *l. 2. n. 7. Cod. pro emptore.* Atque ita hæc obligatio restituendi pretium proximè oritur ex jure naturali, quod supponit lex ecclesiastica irritans omnem pactionem simoniacam circa beneficia, adeo ut ex tali conventionem nec obligatio naturalis nascatur, *ex l. juris gentium 7. §. sed cum nulla, ff. de pactis.* nec dominium transferatur: quare rectè assertimus in præsentis casu, necessariam non esse iudicis sententiam ad hanc obligationem incurrendam; quæ enim obligant ex natura rei omnem condemnationem præcedunt. In præsentis autem specie, non tenebantur Principes pretium restituere Ecclesie, quia adhuc illi adjudicatum non erat.

CAPUT XI.

Alexand. III. ^a Eborac. Archiepiscopo.

CUM essent in præsentia nostra constituti R. clericus de ^b Pontefracto, & nobilis Cyriacus Vv, quia moram diutius facere non poterat in recessu suo, dilectum filium nostrum Milonem, nuntium tuum pro te in causa illa sufficientem responsalem constituit. Cumque causæ cognitionem dilecti nostris M. presbytero tit. S. Lucie, & V. S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconis Cardinalibus commississemus, ipsi utramque partem ante suam præsentiam convocaverunt, & ab ore præfati R. intellexerunt, quod memoratus miles promiserat ei præscriptam ^c Ecclesiam, si quoddam ^d negotium ejusdem ^e militis posset in nostra Curia ^f promoveri. Unde cum id nobis per eosdem Cardinales innotuisset, nos intelligentes promissionem ipsam simoniacam pravitate continere, eidem R. super eadem Ecclesia ^g silentium imposuimus. Ideoque fraternitati tuæ per A. f. p. m. quat. memoratum militem occasione prædictæ controversiæ à prænominate R. vel aliis super præscripta Ecclesia gravari nullâ ratione permittas.

NOTÆ

I. ^a *Eboracensi*) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 11.* & post Concil. Later. *part. 2. cap. 14.* Ex quo codice transcribo litteram hujus textus. De Eboracensi Angliæ Metropoli nonnulla adduxi in *cap. 4. de rescriptis.*

^b *Pontefracto.*) Pontifracum est oppidum citra Eboracum circiter 18. millia passuum, loco magis ameno, quàm à nativamunito, ubi extat Castellum, & in eo aliqua vestigia templi, quod ibidem Claudio Cæsari dicatum fuerat, ut refert Polydorus Virgil. *lib. 2. histor. Angliæ, fol. 32.*

^g *Ecclesiam*